

UDK: 37.013.41

Zoxida USMONOVA,
Namangan davlat universiteti tayanch doktoranti
E-mail: uz_kimyo@rambler.ru

TDPU dotsenti, ped.f.d. I.E.Shernazarov taqrizi asosida

ORGANIZATIONAL ISSUES OF INDEPENDENT EDUCATION OF STUDENTS IN AN INNOVATIVE EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Annotation

This article presents the fundamental reforms being implemented in higher education in our country, the processes of independent learning of students and some of its problems, the existing basis for organizing independent education of students in current regulatory documents.

Key words: Independent education, innovation, innovative educational environment, credit-module system, modern education.

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ВОПРОСЫ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ СТУДЕНТОВ В ИННОВАЦИОННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

Аннотация

В данной статье представлены фундаментальные реформы, реализуемые в высшем образовании нашей страны, процессы самостоятельного обучения студентов и некоторые его проблемы, существующие основы организации независимого образования студентов в действующих нормативных документах.

Ключевые слова: Самостоятельное образование, инновации, инновационная образовательная среда, кредитно-модульная система, современное образование.

INNOVATION TA'LIM MUHITIDA TALABALAR MUSTAQIL TA'LIMINING TASHKILIY MASALALARI

Аннотация

Mazkur maqolada mamlakatimiz oliy ta'limida amalga oshirilayotgan tub islohotlar, talabalarning mustaqil ta'lim olish jarayonlari va undagi ayrim muammolar, amaldagi meyoriy hujjatlarda talabalarning mustaqil ta'limlarini tashkil etishning mavjud asoslari keltirilgan.

Kalit so'zlar: Mustaqil ta'lim, innovatsiya, innovatsion ta'lim muhiti, kredit-modul tizimi, zamonaviy ta'lim.

Kirish. Mamlakatimizda na'lim tizimini tubdan islox qilish, ta'limni rivojlantirish, o'qitishning innovatsion metodlarini amaliyotga joriy etish orqali amalga oshirilmoqda. Barcha sohalarida bo'lgani kabi ta'limdagi innovatsiyalar ba nazariy asoslangan, maqsadga yo'naltirilgan hamda yakunda amaliy natijadorlikni ta'minlashi lozim hisoblanadi. Har qanday innovatsiya ta'lim oluvchilardan yuqori darajadagi emotsionallik hamda intellektuallikni talab etadi.

Bugungi kunga kelib, mamlakatimizda milliy ta'lim tizimining huquqiy asoslarini shakllantirish uchun keng sharoit yaratildi. O'z navbatida, islohotlar ta'lim tuzilmasi va mazmun-mohiyatini takomillashtirish imkonini berdi. Prezident Sh.M.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Biz ta'lim va tarbiya tizimining barcha bo'g'inlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni o'zimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz"[1].

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Z.T.Rahimovning fikricha, hozirgi davrda ta'lim samaradorligini oshirish, mutaxassislarining kasbiy kompetentlik darajasini rivojlantirish, pedagog kadrlarni innovatsion faoliyatga yo'naltirish, oliy ta'lim muassasalari(OTM)dagi o'quv jarayoniga innovatsion ta'lim va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini tadqiq qilish, ilg'or xorijiy tajribalarni o'zlashtirish va maqsadli yo'naltirish innovatsion ta'lim muhitidagi dolzarb vazifalar sifatida belgilandi [5].

D.B. Xolsingerning fikricha, har qanday o'zgarish va rivojlanishlarni tadqiq etish uchun turli xil nazariy-metodologik yondashuvlar mavjud. Bu borada hozirgi davrda innovatsion ta'lim jarayoni muhim ahamiyatga ega. Innovatsion ta'lim muhitidagi o'zgarishlar, yangilanishlar inson va jamiyat hayotining barcha jabhalarida ro'y beradi.

O'zgarishlar natijasida yangicha qarashlar va yondashuvlar shakllanadi [6].

T.X.Tashmetovning "Yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning o'rni" nomli maqolasida jamiyatimizdagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, madaniy sohalarida bo'layotgan o'zgarishlar mamlakatimizning intellektual imkoniyatlarini belgilab beruvchi va uni rivojlantirishning asosiy sharti hisoblangan ta'lim tizimiga ham bog'liqligi to'g'risida fikr bildirilgan [7].

Innovatsion ta'lim muhitiga xizmat qiluvchi meyoriy-huquqiy asoslar sifatida quyidagilarni keltirish mumkin:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida» 2019 yil 8 oktabrdagi PF-5847-son farmoni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar" O'zbekiston Respublikasining davlat standartini tasdiqlash to'g'risida" 2021 yil 19 oktabrdagi 35-2021-son buyrug'i hamda mazkur sohaga tegishli boshqa meyoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda muayyan darajada xuquqiy meyoriy asos bo'lib xizmat qiladi [2, 3, 4].

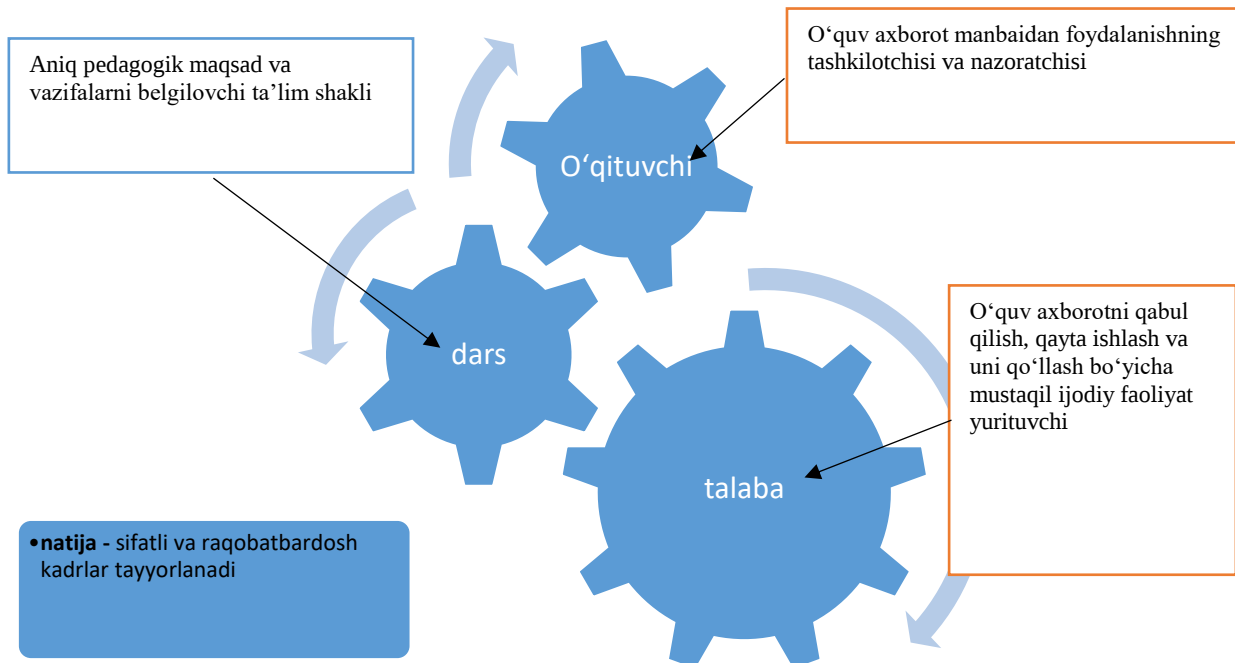
Tadqiqot metodologiyasi. Innovatsion ta'lim muhitining maqsadi - ta'lim, fan va ishlab chiqarish hamkorligidan kelib chiqib, "kadrlar bozori"ga raqobatbardosh kadrlarni tayyorlash; ijtimoiy ehtiyoj, ta'lim oluvchilarning talablari, mintaq va hududning manfaatlarini inobatga olish;

ta'lim-tarbiya shakl va metodlari, psixologik-pedagogik shart-sharoitlar, omillar, vositalarining o'zaro nisbatini, uyg'unligini va hamkorligini ta'minlash; o'qituvchining kasbiy kompetentligi, kreativligi, mahorati, ilm-fanning ilg'or yutuqlaridan xabardorligi va xorijiy til savodxonligini oshirish; ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklarning DTS, Malaka talablari, o'quv reja va o'quv dasturlarini davr talabi asosida takomillashtirishning muntazamligi, moddiy-texnika negizni

mustahkamlash, innovatsiyalarni keng joriy etish va xorij tajribalari asosida yanada boyitish hisoblanadi.

Innovatsion ta'lim muhitining asosiy masalalari sifatida quyidagilarga ahamiyat berilishi lozim bo'ladi:

Ta'lim natijasi va uning sifati qay darajada bo'ladi? Qanday tartibda va qaysi tizimda o'qitish kerak? Nimani o'qitish kerak? Qanday o'qitish kerak? Qanday moddiy texnik baza asosida o'qitiladi? kabilar.

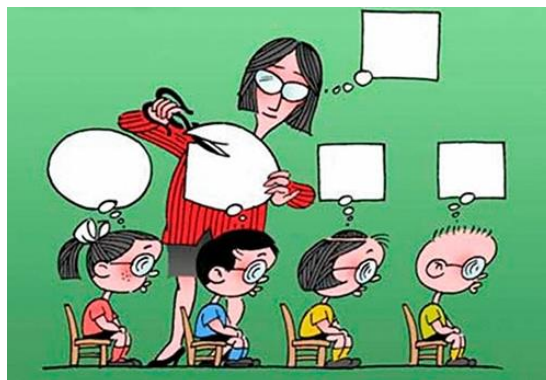
1-sxema. Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion ta'lim muhitining mohiyati.

Mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlash, ta'lim tizimini yanada rivojlantirish va zamonaviylashtirish, ma'naviy yetuk va raqobatbardosh mutaxassislar tayyorlashda ta'limda deduktiv yondashuvga asoslanishning o'rni beqiyos. Chunki mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti barcha turlari sifati va takomillashuvi bevosita oliy ta'lim tizimida innovatsion faoliyatning samarali tashkil etilishi mustaqil ta'lim olish ko'nikmalariga ega bo'lgan kadrlarni tayyorlash bilan bog'liq. Raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda yangiliklarning o'ta muhimligi, ijtimoiy-iqtisodiy faoliyat samaradorligi va natijaviyligi bevosita innovatsion faoliyat bilan chambarchas bog'liqligi, ta'lim, fan va ishlab chiqarishning samarali integratsiyalashuvini ta'minlash asosiy dastaklardan biri ekanligi kabi

ko'rsatkichlar ta'limda mustaqil ta'lim olishga yondashuv qay darajada muhimligidan dalolat beradi [8].

Ayrim o'qituvchilarda kasbiy faoliyatiga yangiliklarni olib kirishlarida quyidagicha ichki qarshiliklarni kiritish mumkin:

o'qituvchilarning muvaffaqiyatga intilishlari emas, balki mag'lubiyatlardan qo'rqishlari; o'rni kelganda, rejadani chetga chiqish va mustaqil qaror chiqara olmaslik; "boshqalar tajribasini qo'llash osonroq", "har qanday yangi tashabbus jazolanadi" deganga o'xshash fikrlarning bo'lishi; o'zini o'zi rivojlantirishga motivatsiyaning yo'qligi; stereotiplikka bog'lanib qolish; o'qituvchilik vazifalarini (o'zining o'qituvchilik missiyasini) tushunmaslik, natijada, mehnatdagi faollikning to'liq bo'lmashligi.

1-rasm. Stereotip ta'lim.

O'qituvchi mehnatining mahsulдорligini va uning optimal ijodiy salohiyatini nafaqat obyektiv yoki subyektiv tavsiflari, balki pedagogning kasbiy mehnatining ana shu

tarkibiy qismlari ham (akmeologik invariantlar) belgilab beradi.

Fikrimizcha, raqobatbordosh kadrlar tayyorlashning asosiy maqsadi ta'lim oluvchilarda kelajakka mas'uliyat hissini va o'z-o'ziga ishonchni shakllantirish bo'lib, buning uchun quyidagi vazifalarning amalga oshirilishi lozim:

talabani yuqori darajadagi intellektual, shaxsiy va ma'naviy rivojlanishini ta'minlash; ilmiylik prinsipiga asoslangan fikrlash ko'nikmalariga ega bo'lish uchun sharoitlarni yaratish; ijtimoiy-iqtisodiy va kasbiy sohalarida yangiliklar kiritishga o'rgatish.

OTMdagi an'anaviy ta'lim jarayoni talabaga fanlar bo'yicha bilim beradi va talabalar "kuchli himoyalangan nazariya qo'rg'oni"da "qamal" qilinadi. Bunda aksariyat hollarda reproduktiv o'qitish asosiy o'rinda qolmoqda va talabalar o'rganishni "ta'lim stereotipi"dan qabul qilmoqda. Shuningdek, bilimlarni aniq kasbiy faoliyatga bog'lanishi faqatgina kurs ishlarini bajarish, ishlab chiqarish va bitiruv malakaviy ishi oldi amaliyotini o'tash vaqtidagina yuzaga keladi. Bunday sharoitda talabaga aniq kasbiy bilimlar berish va uning sifatini ta'minlash ancha qiyin.

O'rganishda mustaqil ta'lim olish bo'yicha yondashuv talabada birinchidan, o'qishga faol motivatsiya qilinadi, o'zining hayotda oldiga qo'ygan maqsadlariga erishish uchun shaxsiy o'zini o'zi boshqarish imkoniyatlarini ishga soladi; ikkinchidan, o'quv jarayoni kasbiy faoliyatning butun hayotiy siklini uning yangiliklari va qarama-qarshiliklari bilan aks etiladi.

Tahlil va natijalar. Yuqorida aytilganlardan quyidagicha xulosalarni chiqarish mumkin:

talaba-talaba, talaba-pedagog o'rtasidagi munosabatni jadal rivojlantirish; talaba-kitob-o'qituvchi-talaba turkumini rivojlantirish; o'quv-tarbiya jarayonini insonparvarlashtirish; o'qitishga ijodiy yondashish va faol o'qish, talabada o'zini bo'lg'usi mutaxassis sifatida shakllanishiga bo'lgan tashabbusni oshirish; o'qitishning bo'lajak o'qituvchilarda innovatsion hamda mustaqil fikrlashni shakllantirishga imkon beradigan vositalar, usullar, texnologiyalar va moddiy-texnik negizini boyitish.

Quyidagilar bo'lajak mutaxassislar kompetentligi o'sishining tashkiliy-pedagogik shartlari hisoblanadi:

o'qituvchi tomonidan o'qitish texnologiyasining psixologik-pedagogik asoslarini anglash; o'quv jarayoni tizimini tashkil etuvchi tarkibiy qismlarni anglay olish; o'z faoliyatidagi samarasiz ish usullarini anglash, tahlil qilish va yo'qotish; amaliy faoliyatda innovatsion texnologiyalar shakllarini, metodlarini va vositalarini qo'llash; o'qitish sifatini tahlil qilish, auditoriyada eski, qoloq ish usullarini aniqlash va ularni yo'qotish; kasbiy faoliyatdagi stereotiplikni anglash va yo'qotish.

Zamonaviy soha mutaxassisi har qanday sharoitda ham o'z burchini, o'zining kasbiy missiyasini bajara olishi kerak. Bu esa bo'lajak mutaxassisning o'zini o'zi takomillashtirishida, ta'limiy imkoniyatlarning yaratib berilishida o'z aksini topadi. Bugungi kunda ta'limning yuqori sifatini faqatgina yuqori pedagogik kasbiy mahoratga ega shaxslargina ta'minlay oladilar. Zamonaviy o'qituvchilardan o'zini o'zi rivojlantira oladigan, ta'limning ochiq ijtimoiy buyurtmalari doimiy o'zgarib turadigan sharoitda o'zgarishlarga tez moslasha oladigan, o'zining kasbiy ishini yaxshi tushunadigan, ustuvor pedagogik faoliyat olib bora oladigan, doimiy qayta tayyorlanish va yangilanishga tayyor va shunga qodir bo'lish talab etilmoqda [8].

Yuqoridagi vazifalarni amalga oshirish, bo'lajak mutaxassislarning kompetentligini yuqori darajada shakllantirish, mustaqil ta'lim olishni rivojlantirish, bo'lajak mutaxassislarning yangi vaziyatlarda optimal qaror chiqarishga o'rgatish uchun ta'lim tizimida mutlaq innovatsion ta'lim muhiti yaratilmoqda va bunda kredit modul tizimining kirib kelishi va amaliyotga joriy etilishi nazarda

tutilgan natijalarning amaliy ahamiyatini kafolatlashi kutilmoqda.

Ta'lim jarayonini tashkil etishning kredit-modul tizimi modulli ta'lim texnologiyalari va ta'lim bo'linmalarining kreditlari yoki kreditlari kombinatsiyasiga asoslangan o'quv jarayonini tashkil etish modelidir. Ta'lim jarayonini tashkil etish va amalga oshirish ko'p qirrali va murakkab harakat va o'zaro ta'sir tizimidir.

Kredit-modul tizimida e'tibor uning ikkita xususiyatiga qaratiladi:

- talabalarining mustaqil ta'limi;
- o'quv jarayonini tashkil etishda talabalarining o'quv yutuqlarini baholashning tanqidiy tizimi yaratish;

Shuni ta'kidlash kerakki, Boloniya jarayoni sharoitida talabalarining mustaqil ta'limini tashkil etishning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

1) o'quv materialining asosiy qismi mustaqil o'rganish;

2) mustaqil ta'lim uchun maxsus didaktik materiallar yaratish;

3) o'quv ishining individual rejimi va individual fanlarni o'rganish;

4) o'qituvchining funktsiyalarini o'zgartirish (tashkilot, rahbarlik, maslahat, nazorat);

5) talabani o'rganishga nisbatan pozitsiyasini o'zgartirish (o'quv materialini ustida ishlash rejimida tashabbus, o'z ishini mustaqil rejalashtirish, rejalashtirilgan individual rejani amalga oshirish uchun javobgarlik va boshqalar).

Bugungi kunda oliy ta'lim muassasalari talabalarining mustaqil ta'limlarini tashkil etish muammosiga katta e'tibor qaratilishiga qaramay, ko'rib chiqilishi va hal etilishi lozim bo'lgan muhim masalalar hamon saqlanib qolmoqda. Jumladan, oliy ta'lim muassasalari talabalarining mustaqil ta'limini tashkil etish maqsadi va uni amalga oshirish yo'llari o'rtasidagi ochilmagan aloqalar va munosabatlar; ta'limning kredit-modul tizimi sharoitida talabalarining mustaqil ta'limini tashkil etishni yaxlit nazariy tushunish va asoslash; o'z mustaqil ta'lim faoliyati samaradorligini oshirish sharoitida talabalarini rag'batlantirish masalalari; talabalar tomonidan tarbiyaviy ishning oqilona usullarini o'zlashtirish; mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini shakllantirish

Talabalarining mustaqil ta'limi – bu talabani o'ziga xos o'quv faoliyati bo'lib, u didaktik topshiriqlarni mustaqil ravishda bajarish, o'qishga qiziqirish va muayyan fan sohasida bilimlarni oshirishga yo'naltirilgan. Mustaqil ta'lim mazmuni mantiqiy fikrlashni, ijodiy faollikni, o'quv materialini o'zlashtirishda tadqiqotchilik yondashuvini shakllantirishga imkon beruvchi amaliy topshiriqlarni bajarish bilan bog'liq bo'ladi. Uning mazmuni fanning xususiyatidan, oliy ta'lim muassasasining moddiy-texnik imkoniyatlaridan va kutubxonaning o'quv-uslubiy ta'minlanganidan kelib chiqib aniqlanadi. Odatda talabani mustaqil ta'limi bilan birgalikda auditoriyadan tashqarida bajariladigan o'qituvchi rahbarligidagi talabani mustaqil ta'limini ham o'z ichiga oladi[9].

Mustaqil ta'limni quyidagi shakllarda joriy etilishi mumkin:

- talabani bevosita o'zi tomonidan (AKT orqali) amalga oshiriladigan mustaqil ta'lim turlari;
- an'anaviy shakldagi o'qituvchi rahbarligidagi talabani mustaqil ta'limi;
- elektron shakldagi (AKT orqali) o'qituvchi rahbarligidagi talabani mustaqil ta'lim olishi.

Talabani bevosita o'zi tomonidan AKT orqali amalga oshiriladigan mustaqil ta'limga quyidagilarni kiritish mumkin[10]:

- darsga tayyorlanish – ma'ruza matnlari, video materiallar, amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari bayonlari bilan tanishish va o'rganish;

- axborot izlash – o'z qiziqishlaridan kelib chiqib taqdim qilingan ta'lim tizimiga tegishli hujjatlar, maqolalar, yangiliklar yuzasidan qisqacha ma'lumotlar to'plami orqali internet materiallarini o'rganish;

- FAQ (ko'p so'raladigan savollar) – o'zini qiziqitirgan muammolarga o'rgatuvchi dasturlar vositasida javob izlash;

- Forum – fan mavzulari bo'yicha telegram kanallari yoki masofaviy ta'lim platformalarida fikr almashish;

- Test yechish – o'rgatuvchi test dasturlarida mashq qilish orqali fan moduliga oid materiallarni mustahkamlash;

- Nazorat ishiga tayyorlanish – fan bo'yicha kutilayotgan oraliq va yakuniy nazoratlarga tayyorgarlik ko'rish.

Barcha mustaqil ta'lim olish jarayoni innovatsion texnologiyalarga asoslangan bo'lishi kerak. O'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ta'limning auditoriyadagi shakli berilgan topshiriq doirasida talabalarining darslik va birlamchi manbalar, guruhli topshiriqlarni bajarish, yakka tartibdagi tahliliy faoliyatlarini ko'zda tutadi. O'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ta'lim olish har bir fan bo'yicha butun akademik o'qish davrida sana, vaqti, auditoriyasi ko'rsatilgan holda grafik bo'yicha o'tkaziladi. O'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ta'limi doirasidagi mashg'ulotlar maslahat va interfaol shakllarda bo'lishi mumkin, ularning nisbati o'rganilayotgan fanning murakkabligi, ularni o'rganishga ajratilgan auditoriya soatlari hajmi, talabalarining tayyorgarlik darajasi bilan aniqlanadi.

Kredit-modul tizimida talabalarining mustaqil ish turlarining hajmi 50-60% gacha oshadi, 2020-yilgacha bo'lgan davrdagi aksariyat ta'lim muassasalaridagi ta'lim tizimida bu ko'rsatkich deyarli 40% ni tashkil etar edi. Shu sababli, mustaqil ta'limga yetarlicha e'tiborni qaratmasdan, uning uslubiy turlarini shakllantirmasdan kredit-modul tizimini to'laqonli tatbiq qilib bo'lmaydi.

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining "Oliy ta'lim muassasasi professor-o'qituvchilar tarkibining o'quv yuklamasi hamda o'quv-uslubiy, ilmiy-tadqiqot va "ustoz-shogird" ishlarini belgilash qoidalarini

tasdiqlash to'g'risida" 2018 yil 10-sentabrda 20-2018-sonli buyrug'ining ilovasi "Oliy ta'lim muassasasi professor-o'qituvchilar tarkibining o'quv yuklamasi hamda o'quv-uslubiy, ilmiy-tadqiqot va "ustoz-shogird" ishlarini belgilash qoidalariga ko'ra o'qituvchi rahbarligidagi talabalarining mustaqil ta'lim olishi turlari meyorlab qo'yilgan:

Kurs ishlari va kurs loyihalariga rahbarlik qilish, ular bo'yicha maslahatlar berish. Bunda bir professor-o'qituvchi bir semestr davomida, odatda, 50 nafargacha talabaga kurs ishi rahbari sifatida faoliyat olib borishi belgilangan.

namunaviy o'quv dasturlarida ko'zda tutilgan nazorat, hisoblash va hisob-grafik ishlarini tekshirish, maslahatlar berish, taqriz yozish va qabul qilish. Bunda bir professor-o'qituvchiga kafedra qaroriga asosan ko'pi bilan 3 tagacha akademik guruh talabalari birlashtirilishi mumkin. Mazkur ishlarning bajarilishi talabalarni baholash jurnallarida aks ettiriladi.

Bakalavriat ta'lim yo'nalishi talabalarini amaliyotga rahbarlik qilish, ularning hisobotlarini tekshirish va baholash. Bunda professor-o'qituvchining soatlari hajmi o'quv ishlari yuklamasining 20% idan oshmasligi lozim.

Bakalavriat ta'lim yo'nalishi talabalarining bitiruv malakaviy ishiga (diplom loyihasi, diplom ishi) rahbarlik qilish, xulosalar yozish. Bunda bir o'quv yilida bitta professor-o'qituvchiga 7 nafargacha talaba birlashtirilishi, professor-o'qituvchining bitiruv malakaviy ishiga (diplom loyihasi, diplom ishi) rahbarlik qilganligi, xulosalar yozganligi oliy ta'lim muassasasi buyrug'i, yozilgan xulosa va ishning himoyaga taqdim etilganligi asosida aniqlanishi nazarda tutilgan.

Xulosa va takliflar. Yuqorida keltirib o'tilgan o'qituvchi rahbarligidagi mustaqil ta'lim turlaridan masala yechish, referat yozish, kollokvium, esse, taqdimot, keys-stadi, ish o'yinlari, glossariy, guruh loyihasi va boshqalar uchun vaqt meyorlari ko'zda tutilmagan. Buning uchun ular bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar va tavsiyalar ishlab chiqiladi va maslahatlarni auditoriya mashg'ulotlarida (ma'ruza, amaliy, seminar, laboratoriya) amalga oshirish mumkin.

ADABIYOTLAR

1. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш – юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. – Т.: "Ўзбекистон", 2017. -22 б.
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 8 октябрдаги "Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиqlаш тўғрисида"ги ПФ-5847-сон фармони. Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси, 09.10.2019 й., 06/19/5847/3887-сон; 30.04.2020 й., 06/20/5987/0521-сон
3. О'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2020 yil 31 dekabrda 824-sonli qarori
4. О'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining "Oliy ta'limning davlat ta'lim standarti. Asosiy qoidalar" О'zbekiston Respublikasining davlat standartini tasdiqlash to'g'risida" 2021 yil 19 oktabrda 35-2021-son buyrug'i
5. Рахимов З.Т. Педагогик компетентлик таълим жараёни ривожланишининг муҳим омили сифатида. // Замонавий таълим. -Тошкент: -2019. №7(80). 3-8 -б.
6. Holsinger D. B. Modernization and education // Economics of Education. – Research and Studies, -1987. 107-110 – с.
7. Ташметов Т.Х. Ёшлар маънавиятини юксалтиришда инновацион технологиялардан фойдаланишнинг ўрни. // "Ёшларга оид давлат сиёсатини амалга ошириш стратегияси: мавжуд вазият ва ривожлантириш истиқболлари" мавзусидаги илмий-амалий конференцияси мақолалар тўплами. Тафаккур бўстони, наشريёти. Тошкент: -2019. 116-120 -б.
8. Хайитмиров Ш. Олий таълим тизимида инновацияларни жорий этиш хусусиятлари. // «Biznes-Эксперт». -2018. - №9(129). <http://www.biznes-daily.uz/ru/birjaexpert/61216--oliy-talim-tizimida-innovatsiyalarni-joriy-etish-xususiyatlari>
9. Isakovna, M. N., Shavkatovich, B. R., & Yusupovich, M. F. (2022). Methods of independent learning in the credit-module system. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 12(1), 126-130.
10. Berdikulov R. S., Shernazarov, I. E., Ismailov, S. A., Iskandarov, A. Y., & Usmanova, Z. S. (2023). The Use of Problematic Teaching to form Deductive Analysis Skills in the Independent Education of Students. Telematique, 22(01), 2861-2867.